

Fremgangsmåte ved anmodning om fritak fra taushetsplikt til Statsforvalteren – for politi og advokater

Statsforvalteren har myndighet til å frita for forvaltningsmessig taushetsplikt for ansatte / dokumentasjon i følgende virksomheter: statlige, fylkeskommunale tjenester herunder barneverntjenester, barnehager og skoler, privat barnevern, friskoler, fosterhjem og beredskapshjem. Statsforvalteren har ikke myndighet til å frita helsepersonell for profesjonsbestemt taushetsplikt.

- ➔ Søknaden sendes til Statsforvalteren i god tid før politiavhør / rettsmøte er berammet, **senest 3 uker før**. Politiet/advokaten kan ikke forvente å få svar i tide dersom søknaden kommer til statsforvalteren mindre enn en uke før politiavhør / rettsmøte er berammet.
- ➔ Det må søkes på nytt om fritak på ethvert stadium av saken (etterforskning, tingrett, lagmannsrett mv.), samt ved innhenting av dokumentasjon.
- ➔ Dersom Statsforvalteren ikke gir fritak, kan retten ved kjennelse beslutte at vitnet likevel skal vitne. Retten kan også beslutte at vitnet ikke skal forklare seg, selv om Statsforvalteren har gitt fritak fra taushetsplikten.
- ➔ Hvis barneverntjenesten har anmeldt saken selv, trenger de ikke fritak for å forklare seg om ting som kan belyse spørsmålet om straffeskyld og behovet for påtale.¹

- ➔ Statsforvalteren har kompetanse til å frita ansatte i eget fylke. Det avgjørende er hvor vedkommende er ansatt, ikke hvilket politidistrikt/domstol som har saken.
- ➔ Domstolen kan ikke treffe avgjørelse om vitneforklaring uten at spørsmålet om fritak for taushetsplikt først har vært prøvd av statsforvalteren.²

- ➔ Ansatte i barneverntjenesten behøver ikke å fritas i forbindelse med **barnefordelingssak** (foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast, samvær)³ Dette gjelder kun for de konkrete barna barnefordelingssaken gjelder, ikke andre barn.⁴ (NB se tolkningsuttalelse fra Bufdir ([2016-02-07. 55316-5/2015](#)) om andre enn barnevernansatte.

Søknad til statsforvalteren skal inneholde følgende opplysninger:

¹ Se dom fra HR i Rt-2013-323 (sammenfatning i infobrev til politiet av 17.04.2018).

² Rt. 2001 s. 4 og Rt. 2006 s. 129

³ Barneloven § 61a

⁴ 20-150470ask-borg/04

1. **Informasjon om samtykke**⁵ - Er det forsøkt å innhente **samtykke** fra de som har krav på taushet / de opplysningene gjelder?

HVEM HAR KRAV PÅ TAUSHET / HVEM GJELDER OPPLYSNINGENE?

Det må innhentes samtykke / bes om fritak for alle personer som de taushetsbelagte opplysningene omhandler, f.eks. barn, foreldre, søsken, tiltalte – alle som kan tenkes å bli snakket om og som vitnet kan komme til å forklare seg om.

Myndige personer	Barn – hovedregel	Barn med verge	Når har barnet selv rett til å uttale seg?
Hver av personene (f.eks. foreldre) må samtykke for opplysninger som gjelder dem / evt. det må bes om fritak for hver av dem.	Begge foreldre med foreldreansvar må samtykke.	Dersom barnet har verge, har vergen kompetanse til å samtykke på vegne av barnet i straffesaken, forutsatt at det er innenfor vergens mandat, jf. vergemålsloven § 25 annet ledd. Obs! Vergen skal ha snakket med barnet først!	Barn som har fylt 15 år og er fornærmet eller ettlatt i saken kan samtykke selv, jf. strpl. § 93 g. Dette avskjærer vergens myndighet. Politiet/advokaten må sikre at barnet er hørt, og at ikke barn over 15 år motsetter seg samtykke.

INNHEMING AV SAMTYKKE

Politiet/advokaten SKAL som hovedregel forsøke å innhente samtykke . ⁶ Dersom politiet/advokaten <i>ikke</i> har forsøkt å innhente samtykke, må det begrunnes hvorfor i søknaden.	Hvis vedkommende samtykker til fritak, skal statsforvalteren ikke behandle søknaden . Den klare hovedregel er at statsforvalteren ikke behandler søknaden selv om politiet/advokaten er redd for at samtykket kan trekkes.	Hvis vedkommende ikke samtykker til fritak, må politiet/advokaten få klarhet i og oppgi i søknaden hva som er begrunnelsen for å nekte.

2. **Informasjon om vitnet:** Navn, arbeidssted for vitnet og kort redegjørelse for hva vitnet skal forklare seg om. Hvilken betydning har avhøret / vitneforklaringen / dokumentene for saken? (for eksempel: kan informasjon innhentes på annen måte, er det andre vitner som kan forklare seg om dette, er informasjonen viktig for å opplyse saken)
3. **Informasjon om saken:** Kort info om tiltalepunkter eller hva saken gjelder. Det er ikke krav om konkretisering av hvilken bestemmelse i strl. fra politiets side.⁹

⁵ Uttalelse fra Sivilombudsmannen 23.11.2018 (2017/1186)

⁶ Se uttalelse fra Sivilombudsmannen 2017/1186, 23.11.2018

4. Hvilken **politistasjon/domstol** som behandler saken, saksnummer og **dato** for avhør hos politiet/ berammelse i retten.

5. **Uttalelse fra vitnet eller dennes leder.**⁷ Politiet må ta kontakt med vitnets leder (barnevernleder, rektor, eller styrer) og be om en skriftlig uttalelse på om «det vil virke urimelig overfor den som opplysningene gjelder» at vitnet forklarer seg. Dersom leder mener å ikke ha forutsetninger for å svare på dette eller mener at det ikke vil virke urimelig kan dette besvares kort. Dersom leder mener vitneførsel ikke er tilrådelig skal dette begrunnes. I uttalelsen bør det i korte trekk gjøres rede for hva kontakten med dem som har krav på taushet har bestått i, og hvordan man vurderer konsekvensene av vitneførsel. Kravet gjelder alle typer vitner, selv om det ofte er mer relevant for ansatte i barnevern.

Søknad fra politiet kan sendes med e-post til **sfagpost@statsforvalteren.no** (det er sikker linje mellom e-postadresser som slutter med @politiet.no og @statsforvalteren.no,). Andre søknader kan sendes per **brev** eller med **sikker melding**, se statsforvalteren.no.

På forhånd tusen takk for samarbeidet!

Ved spørsmål, ta kontakt med Lene Nystad Jakobsen, Gro Lislegard-Bækken, Marit Fiane Grødum eller Gerd Jorun Tønnessen hos Statsforvalteren i Agder, tlf. 37 01 75 00

⁷ Uttalelse fra Sivilombudsmannen 23.11.2018 (2017/1186)